

TRANSPLANTATSIYANING AXLOQIY VA HUQUQIY MEYORLARI.**Sattorova Jasmina Jasurbek qizi. TDSI talabasi****Ilmiy raxbar: Siddiqov N.N**

Annotatsiya: Transplantatsiya nima. Organ transplantatsiyasi - donordan organlar yoki yumshoq to'qimalarni olib tashlash va ularni qabul qiluvchiga o'tkazish. Transplantologiyaning asosiy yo'nalishi organ transplantatsiyasi - ya'ni ularsiz mavjud bo'lmagan organlar. Bu organlarga yurak, buyraklar va o'pka kiradi. Boshqa organlar, masalan, oshqozon osti bezi, almashtirish terapiyasi bilan almashtirilishi mumkin.

Kalit so'zlar: Transplantatsiya, oshqozon osti bezi, donor, egizaklar, organlar, yumshoq to'qimalar.

Transplantatsiya uchun organlarning etishmasligi muammosi butun insoniyat uchun dolzarbdir. Har kuni 18 nafarga yaqin odam a'zo va yumshoq to'qimalar donorlari yetishmasligi tufayli o'z navbatini kutmasdan vafot etadi. Organ transplantatsiyasi zamonaviy dunyo ko'pincha, u o'lgan odamlardan ishlab chiqariladi, ular hayoti davomida o'limdan keyin xayriya qilishga roziligi to'g'risida tegishli hujjatlarni imzolagan.

Transplantatsiya nima. Organ transplantatsiyasi - donordan organlar yoki yumshoq to'qimalarni olib tashlash va ularni qabul qiluvchiga o'tkazish. Transplantologiyaning asosiy yo'nalishi organ transplantatsiyasi - ya'ni ularsiz mavjud bo'lmagan organlar. Bu organlarga yurak, buyraklar va o'pka kiradi. Boshqa organlar, masalan, oshqozon osti bezi, almashtirish terapiyasi bilan almashtirilishi mumkin. Bugungi kunga kelib, inson umrini uzaytirish bo'yicha katta umidlar organ transplantatsiyasi orqali beriladi. Transplantatsiya allaqachon muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. Bu kelajakda yangi to'qimalarni shakllantirish uchun ramka yaratish uchun buyraklar, jigar, qalqonsimon bez, shox parda, taloq, o'pka, qon tomirlari, teri, xaftaga va suyaklardir. Birinchi marta bemorning o'tkir buyrak etishmovchiligini bartaraf etish uchun buyrak transplantatsiyasi operatsiyasi 1954 yilda amalga oshirildi, bir xil egizak donor bo'ldi. Rossiyada organ transplantatsiyasi birinchi marta 1965 yilda akademik Petrovskiy B.V. tomonidan amalga oshirilgan. Butun dunyoda ichki organlar va yumshoq to'qimalarni transplantatsiyasiga muhtoj bo'lgan juda ko'p sonli kasal odamlar bor, chunki jigar, buyrak, o'pka va yurakni davolashning an'anaviy usullari faqat vaqtinchalik yengillikni ta'minlaydi, ammo bemorning ahvolini tubdan o'zgartirmaydi. Organ transplantatsiyasining to'rt turi mavjud. Ulardan birinchisi - allotransplantatsiya - donor va retsipient bir turga mansub bo'lganida sodir bo'ladi va ikkinchi turga ksenotransplantatsiya kiradi - ikkala sub'ekt turli turlarga tegishli. To'qima yoki a'zolarini ko'chirib o'tkazish yoki qarindosh-urug'larning kesishishi natijasida o'sgan hayvonlarda operatsiya izotransplantatsiya deb ataladi. Dastlabki ikki holatda, qabul qiluvchi to'qimalarni rad etishi mumkin, bu tananing begona hujayralarga qarshi immunitetini himoya qilishdan kelib chiqadi. Va tegishli shaxslarda to'qimalar odatda yaxshiroq ildiz otadi. To'rtinchi turga avtotransplantatsiya kiradi - bir organizm ichidagi

to'qimalar va organlarni transplantatsiya qilish. Transplantatsiya institutiga ko'ra, har bir inson organ transplantatsiyasi uchun donor bo'lishi mumkin. O'n sakkiz yoshga to'lmagan shaxslar uchun operatsiya uchun ota-onaning roziligi talab qilinadi. O'limdan keyin organ donorligiga rozilikni imzolashda diagnostika va tibbiy ko'rik o'tkaziladi, bu sizga qaysi organlarni transplantatsiya qilish mumkinligini aniqlash imkonini beradi. OIV, qandli diabet, saraton, buyrak kasalliklari, yurak kasalliklari va boshqa jiddiy patologiyalar tashuvchilar organ va to'qimalarni transplantatsiya qilish uchun donolar ro'yxatidan chiqariladi. Tegishli transplantatsiya, qoida tariqasida, juftlashgan organlar - buyraklar, o'pkalar, shuningdek, bo'linmagan organlar - jigar, ichaklar, oshqozon osti bezi uchun amalga oshiriladi.

Transplantatsiya uchun mo'ljallangan, qon ta'minoti va kislorodsiz har qanday muhim organ qaytarib bo'lmaydigan o'zgarishlarga duchor bo'ladi, shundan so'ng u transplantatsiya uchun yaroqsiz deb hisoblanadi. Barcha organlar uchun bu muddat boshqacha hisoblanadi - yurak uchun vaqt daqiqalarda, buyraklar uchun - bir necha soatlarda o'lchanadi. Shuning uchun transplantatsiyaning asosiy vazifasi organlarni saqlab qolish va boshqa organizmga transplantatsiya qilishgacha ularning ishlashini saqlab qolishdir. Ushbu muammoni hal qilish uchun organni kislorod bilan ta'minlash va sovutishdan iborat konservatsiya qo'llaniladi. Buyrak bir necha kun davomida shu tarzda saqlanishi mumkin. Organning saqlanishi uni o'rganish va qabul qiluvchilarni tanlash vaqtini ko'paytirishga imkon beradi.

Organlarning har biri, uni qabul qilgandan so'ng, konservatsiyaga duchor bo'lishi kerak, buning uchun u steril muzli idishga joylashtiriladi, shundan so'ng konservatsiya maxsus eritma bilan + 40 daraja Selsiy haroratda amalga oshiriladi. Ko'pincha bu maqsadlar uchun Custodiol deb ataladigan eritma ishlatiladi. Agar tomir tomirlarining teshiklaridan qon aralashmalari bo'lmagan sof konservant eritmasi chiqib ketsa, perfuziya tugallangan hisoblanadi. Shundan so'ng organ saqlovchi eritma ichiga joylashtiriladi, u erda operatsiya o'tkazilgunga qadar qoldiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Gluzman A.M., Matyash I.M. Jarrohlik operatsiyalari bo'yicha qo'llanma. Kiev "Salomatlik", 1979 yil

Kovanov VV Jarrohlikdagi tajriba. Moskva "Yosh gvardiya", 1989 yil

Mur F. Organ transplantatsiyasi tarixi. Moskva "Mir", 1987 yil

Balin VN, Aleksandrov N.M.. Klinik operativ jag'-yuz xirurgiyasi. Boshqaruv. Sankt-Peterburg "Maxsus adabiyot"

Kovalenko P.P. Transplantologiya asoslari. Ed. Rostov universiteti, 1975 yil

Filatov A.N., Beringer Yu.V. To'qimalar va organlarni transplantatsiya qilish va almashtirish. L., Tibbiyot, 1990 yil

Evdokimov A.I., Vasilev G.A. Jarrohlik stomatologiyasi. Moskva "Tibbiyot", 1964 yil

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛАШТИРИШ: Сиддиқов Нурали Нишоналиевич, ТДСИ Ижтимоий фанлар биоэтика курси билан кафедраси катта ўқитувчиси

НН Сиддиқов - Научно-практическая конференция, 2022

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МОЛОДЫХ СОБСТВЕННИКОВ В СФЕРЕ СРЕДНЕГО И МАЛОГО БИЗНЕСА

НН Сиддиқов - Социосфера, 2020

